

Αυτισμός και εκπαίδευση: από τη θεωρία στην πράξη

Φωτεινή Γρηγορίου
Δασκάλα ειδικής αγωγής
fgrigoriou@uth.gr
τηλ/. 6937282816
Απρίλιος 2009

Αλήθεια ή μύθος: Ο αυτισμός:

δεν προκαλείται από «ψυχρό γονεϊκό περιβάλλον»

είναι μια βιολογικά προσδιοριζόμενη διαταραχή

δεν περιορίζεται στην παιδική ηλικία

είναι μια αναπτυξιακή διαταραχή που διαρκεί σε όλη τη ζωή

δεν χαρακτηρίζεται πάντα από ειδικές ή «έλλογες» δεξιότητες

Αλήθεια ή μύθος:

απαντάται σε όλα τα επίπεδα δείκτη νοημοσύνης, αλλά συνοδεύεται συνήθως από νοητική καθυστέρηση

δεν είναι απλά «κέλυφος» μέσα από το οποίο ένα «φυσιολογικό» παιδί περιμένει να εξέλθει

είναι μια σοβαρή διαταραχή επικοινωνίας, κοινωνικοποίησης και δημιουργικής φαντασίας

Η σημασία της εκπαίδευσης

- Ο αυτισμός είναι μια ισόβια αναπηρία αλλά με κατάλληλη εκπαιδευτική παρέμβαση το άτομο με αυτισμό επιδέχεται βελτίωση
- Η πρώιμη διάγνωση, το κατάλληλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η παροχή υπηρεσιών σε παιδιά και γονείς και η προσαρμογή του περιβάλλοντος ενισχύουν την εξέλιξη του ατόμου με αυτισμό
- Η αποτελεσματική εκπαίδευση των ατόμων με αυτισμό εξαρτάται από την κατανόηση των αναγκών του παιδιού και από το σχεδιασμό και την εφαρμογή εξατομικευμένου προγράμματος

ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

- Υπηρεσίες για το παιδί: ειδικά σχολεία, τμήματα ένταξης, τυπικές τάξεις, κέντρα ημερήσιας φροντίδας, ξενώνες.
- Μέθοδοι και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις
- Υπηρεσίες στήριξης του παιδιού και της οικογένειας
- Φαρμακευτική αγωγή με περιορισμούς

Κάθε παιδί με αυτισμό έχει δικαίωμα:

- αναγνώρισης των ειδικών αναγκών που είναι διαφορετικές από εκείνες των παιδιών με άλλου τύπου αναπηρίες
- πρόσβασης σε θεραπευτική και εκπαιδευτική αντιμετώπιση που να προωθεί την προσωπική του ανάπτυξη σε όλους τους τομείς
- ποιοτικής αντιμετώπισης και εκπαίδευσης που δεν πρέπει να βασίζεται στο τι δεν κάνει το παιδί, αλλά στο πως θα το βοηθήσει για να το κάνει

Πρώιμη Διάγνωση

- Έλλειψη βλεμματικής επαφής με ένα σημείο αναφοράς (referential eye-gaze).
- Έλλειψη της από κοινού εστίασης προσοχής (lack of joint attention).
- Ανυπαρξία συμβολικού και κοινωνικού παιχνιδιού.
- Διαταραχές στην κίνηση. Δυσκολία να γυρίσουν από την άλλη πλευρά όταν είναι βρέφη.
- Έλλειψη χειρονομιών με αναφορικό περιεχόμενο (referential pointing).

Πρώιμη παρέμβαση

- Πρώιμη υποστηρικτική παρέμβαση
- Πρώιμη ψυχολογική υποστήριξη και συμβουλευτική των γονιών
- Πρώιμη ερμηνεία των συμπτωμάτων με τα οποία εκδηλώνεται η διαταραχή
- Πρώιμη παρακολούθηση του ρυθμού και της πορείας εξέλιξης του συνδρόμου

Πότε αρχίζει η εκπαίδευση:

- Από τη στιγμή που θα γίνει διάγνωση
- Συστηματικά σε εκπαιδευτικό πλαίσιο από το 4ο έτος.

Εξατομικευμένο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

- Τα παιδιά με αυτισμό παρουσιάζουν ανομοιογένεια στα ψυχολογικά, αναπτυξιακά και γνωστικά τους χαρακτηριστικά
- Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για κάθε μαθητή ξεχωριστά, λαμβάνοντας υπόψη το γνωστικό του επίπεδο, τα ενδιαφέροντά του και τις μαθησιακές του ανάγκες

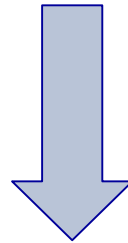
Το εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Πρέπει να:

- ανταποκρίνεται στις γνωστικές ανάγκες του μαθητή
- αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές του
- λαμβάνει υπόψη τον τρόπο μάθησης του παιδιού
- στηρίζεται σε κατακτημένες δεξιότητες
- βοηθά στη γενίκευση

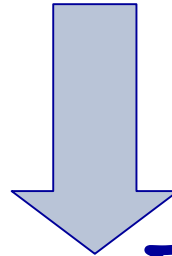
Αξιολόγηση:

με βάση τα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών
(ΑΠΣ) για μαθητές με αυτισμό
και την άτυπη καθημερινή αξιολόγηση

Δεξιότητες που κατέχει ο μαθητής
Αναδυόμενες δεξιότητες
Δεξιότητες που δεν κατέχει

*Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ)
για μαθητές με αυτισμό και
Εξατομικευμένα Εκπαιδευτικά Προγράμματα*

Προσδιορισμός των διδακτικών στόχων

Προσαρμογή του διδακτικού υλικού

Καθορισμός των διδακτικών συνθηκών

www.pi-schools.gr

Στόχοι της εκπαίδευσης των μαθητών με αυτισμό με βάση τα ΑΠΣ

Προσδιορίζουμε τους στόχους μας με βάση τις ακόλουθες βασικές αντιλήψεις για τον αυτισμό:

- Τα άτομα με αυτισμό έχουν έναν ιδιαίτερο τρόπο αντίληψης και κατανόησης των ανθρώπων και του περιβάλλοντος.
- Ο τρόπος σκέψης τους δεν είναι κατώτερος αλλά διαφορετικός.

- Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι να αλλάξει το ίδιο το άτομο και τον τρόπο σκέψης του αλλά να το βοηθήσει να κατανοήσει και να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των άλλων, με σεβασμό στις διαφορές, τις ιδιαίτερες προτιμήσεις και ικανότητες του.

*Ειδικότερα, οι μαθητές με αυτισμό
έχουν ανάγκη από:*

- α) δομημένο μαθησιακό περιβάλλον,
- β) σταθερό ημερήσιο πρόγραμμα,
- γ) ένας-προς-ένα διδασκαλία
- δ) εναλλακτικούς τρόπους διδασκαλίας
- ε) εμπλουτισμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες με επίκεντρο τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα τους.

Η εκπαίδευση των παιδιών με αυτισμό είναι προσανατολισμένη στη μείωση της γνωστικής σύγχυσης και του άγχους που προέρχονται από τις δυσκολίες τους στην επεξεργασία των ερεθισμάτων του περιβάλλοντος.

Η κατανόηση του περιβάλλοντος αυξάνει την ικανότητα του ατόμου να ελέγχει το περιβάλλον και να γίνει αυτόνομο σε πολλούς τομείς της ζωής του.

Θεραπευτικές- εκπαιδευτικές προσεγγίσεις σε παγκόσμιο επίπεδο

- TEACCH programme (Treatment and Education of Autistic and related Communication handicapped Children) - Αντιμέτωπιση και Εκπαίδευση των παιδιών με Αυτισμό και συναφείς Επικοινωνιακές μειονεξίες.
- ABA (Applied Behaviour Analysis) - Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ΕΑΣ).
- Integration Approaches - προσεγγίσεις ενσωμάτωσης
- Daily Life Therapy at the Boston Higashi School - Θεραπεία καθημερινής ζωής στο σχολείο Higashi
- Interactive Approaches - Αλληλεπιδραστικές προσεγγίσεις:
- Option Approach
- The Playschool Curriculum
- Infant Development Programme
- Ψυχοδυναμικές προσεγγίσεις ψυχαναλυτικού τύπου

Ειδικές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις

- Αισθητηριακή ολοκλήρωση - αισθητηριακή χαλάρωση
- Αρωματοθεραπεία
- Δραματοθεραπεία - Χοροθεραπεία
- Εργοθεραπεία
- Εκπαίδευση και υποβοήθηση της επικοινωνίας
- Θεραπεία συμπεριφοράς
- Θεραπεία μουσικής αλληλεπίδρασης - μουσικοθεραπεία
- Θεραπεία με τη βοήθεια της τέχνης
- Λογοθεραπεία
- Μάθηση υποβοηθούμενη από τη χρήση υπολογιστών
- Ψυχοκινητική
- Ψυχοθεραπευτικές παρεμβάσεις αλληλεπιδραστικού χαρακτήρα

Πώς μπορούν να μάθουν καλύτερα τα παιδιά με αυτισμό;

- Πρόγραμμα
- Δομημένη Διδασκαλία

Το πρόγραμμα βοηθάει το παιδί

- Να καταλάβει τον κόσμο που το περιβάλλει
- Να είναι πιο ήρεμο μέσα από την κατανόηση του περιβάλλοντος συνεπώς διευκολύνει τη μάθηση
- Να εστιάσει την προσοχή του σε ότι είναι σημαντικό
- Να γίνει πιο ανεξάρτητο αξιοποιώντας τις οπτικές τους ικανότητες
- Να διαχειριστεί προβλήματα συμπεριφοράς

Η δομή βοηθάει το παιδί

- Να καταλάβει
- Να νοιώσει ότι τα πράγματα είναι σταθερά και προβλέψιμα

Δομημένη Διδασκαλία

«...η δομή είναι το μέσον, και όχι ο στόχος, για να αποκτήσουν τα παιδιά με αυτισμό μεγαλύτερη αυτονομία, να ελαχιστοποιήσουν το άγχος τους και να αντισταθμίσουν βασικά προβλήματα που είναι εγγενή στον αυτισμό»

(Theo Peeters, 2000)

TEACCH

(Treatment and Education of Autistic and Communication Handicapped Children)-(Θεραπεία και εκπαίδευση παιδιών με Αυτισμό και διαταραχές επικοινωνίας)

Ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρέμβασης σε παιδιά και ενήλικες με διαταραχές του αυτιστικού φάσματος καθώς επίσης και στις οικογένειές τους

TEACCH

- University of North Carolina, Chapel Hill
- Ιδρυτής: pr. Eric Schopler

Υπηρεσίες

- Διάγνωση - αξιολόγηση - παρακολούθηση
- Παρέμβαση στην οικογένεια
- Εκπαίδευση γονέων
- Εκπαίδευση ατόμων με αυτισμό
- Υποστηριζόμενη απασχόληση
- Ομάδες κοινωνικών δεξιοτήτων
- Κέντρα διαβίωσης και εκπαίδευσης
- Συμβουλευτική

TEACCH

- «οπτικά διαμεσολαβούμενη διδασκαλία»

Peeters

Προσφέρονται τρόποι δόμησης του περιβάλλοντος και των αντικειμένων διδασκαλίας, ώστε να μειωθεί το άγχος και να προαχθεί η μάθηση μέσα από τη βοήθεια των οπτικών ενδείξεων

TEACCH

- Διευκολύνει και βελτιώνει τη σκέψη και ενισχύει την αυτονομία του ατόμου μέσα από τη δομή
- Είναι ένας «προσθετικός» μηχανισμός που διευκολύνει τα άτομα με αυτισμό να λειτουργούν μέσα από τα όρια των ελλειμμάτων τους;

Στόχοι της Δομημένης Διδασκαλίας

- Συνέπεια και προβλεψιμότητα
- Μείωση δυσκολιών οργάνωσης
- Εδραίωση κοινωνικά αποδεκτών συμπεριφορών
- Σταθερότητα και απλοποίηση των καταστάσεων
- Κινητοποίηση
- Αύξηση αυτονομίας

Τέσσερις σημαντικοί παράμετροι

1. Δόμηση του φυσικού περιβάλλοντος
2. Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα
3. Ατομικό σύστημα εργασίας
4. Οπτική παρουσίαση δραστηριοτήτων

1. Δόμηση και οργάνωση του φυσικού περιβάλλοντος

Ο τρόπος που τοποθετούνται τα έπιπλα, και το υλικό μέσα στον χώρο που δουλεύει ο μαθητής, ώστε να προσδιορίζεται κάθε περιοχή διδασκαλίας

ΠΡΟΣΟΧΗ

- Περιορισμός ερεθισμάτων -αφαίρεση οπτικών και ακουστικών ερεθισμάτων που εμποδίζουν τη συγκέντρωση προσοχής
- Χώρος λιτός, λειτουργικός, απλοποιημένος και οργανωμένος έτσι που ο μαθητής να μπορεί να επεξεργάζεται τις πληροφορίες
- Σαφή οπτικά και φυσικά όρια

Περιοχές

- α) Περιοχή διδασκαλίας ένας προς έναν
- β) Περιοχή αυτόνομης εργασίας
- γ) Περιοχή για ελεύθερο ή δομημένο παιχνίδι (ψυχαγωγίας)
- δ) Περιοχή ομαδικών δραστηριοτήτων
- ε) Περιοχή μετάβασης

Πώς:

- Με διαχωριστικά
- Ανάλογα με το επίπεδο κατανόησης του παιδιού χρησιμοποιούμε: αντικείμενα, φωτογραφίες, εικόνες, λέξεις για σηματοδότηση του χώρου

α) Περιοχή διδασκαλίας ένας προς έναν

- Διδασκαλία νέων δεξιοτήτων
- Το παιδί κάθεται απέναντι από τον εκπαιδευτικό ή δίπλα

β) Περιοχή αυτόνομης εργασίας

Στόχος: η μέγιστη δυνατή αυτονομία

- Κάθε παιδί έχει το χώρο του
- Αυτόνομη εργασία χωρίς καθοδήγηση
- Ολοκληρώνει εργασίες που έχει διδαχθεί και κατέχει

Διάρκεια:

Ανάλογα από την ηλικία και τις δυνατότητες του μαθητή

5' - 30' κάθε φορά

2 - 5 περιόδους την ημέρα

ΠΡΟΣΟΧΗ

- Στο μέγεθος του χώρου
- Στις ικανότητες - ιδιαιτερότητες- συνήθειες μαθητή
- Στην καλή οπτική επαφή του εκπαιδευτικού με το χώρο αυτόνομης εργασίας
- Στην απόσταση από την πόρτα
- Στον αποκλεισμός οπτικών και ακουστικών ερεθισμάτων

γ) Περιοχή για ελεύθερο ή δομημένο παιχνίδι (ψυχαγωγίας)

- Χώρος χαλάρωσης
- Δομημένος, ώστε να είναι ξεκάθαρη η λειτουργία του
- Υλικό επιλεγμένο με βάση τα ενδιαφέροντα και τις προτιμήσεις του μαθητή που θα μεταβεί στο χώρο

δ) Περιοχή ομαδικών δραστηριοτήτων

- Συμμετέχουν όλοι οι μαθητές
- Πραγματοποιούνται δραστηριότητες κοινωνικής αλληλεπίδρασης
- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για ποικίλες δραστηριότητες (φαγητό, πρωινό ξεκίνημα, χειροτεχνίες)
- Σηματοδοτείται διαφορετικά ανάλογα με τη χρήση

ε) Περιοχή μετάβασης

- Το παιδί βρίσκει και συμβουλευέται το ημερήσιο πρόγραμμά του
- Μαθαίνει τι θα κάνει πού θα το κάνει και με ποιον θα το κάνει

Άλλοι χώροι

- Χώρος για ηλεκτρονικό υπολογιστή
- Χώρος για μουσική
- Κρεμάστρα

- Τουαλέτες
- Κουζίνα
- Χώρος διαλείμματος...

2. Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα Δόμηση

- Αξιολόγηση γνωστικού και αναπτυξιακού επιπέδου του παιδιού
- Επιλογή μορφής προγράμματος
- Προσδιορισμός αριθμού δραστηριοτήτων
- Χρήση προγράμματος
- Μετάβαση στο πρόγραμμα

Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα

ΣΤΟΧΟΣ

- Κατανόηση της σχολικής καθημερινότητας
- Ενεργός συμμετοχή
- Βοήθεια να γνωρίζει τι θα συμβεί στην σχολική του ημέρα
- Βοήθεια στην αντιμετώπιση τυχόν αλλαγών

Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα

- Εξατομικευμένο
- Οδηγίες και σηματοδότηση αλλαγών στο πρόγραμμα
- Αλλαγή προγράμματος από μέρα σε μέρα
- Δυνατότητα επιλογής δραστηριοτήτων μετά από εκπαίδευση
- Ελάχιστος - συγκεκριμένος λόγος

Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα

Προσφέρει στο μαθητή:

- Τρόπο εργασίας
- Τρόπο έκφρασης επιλογών
- Τρόπο οργάνωσης της ζωής του
- Σαφήνεια: τι, πότε, πού
- Αύξηση ευελιξίας
- Μείωση άγχους
- Αύξηση αυτονομίας

Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα

Περιλαμβάνει:

- ατομικές δραστηριότητες
- ομαδικές δραστηριότητες
- διδασκαλία νέων δεξιοτήτων
- αλλαγές
- έκπληξη
- παιχνίδι
- στερεοτυπίες
- ρουτίνες

Ατομικό ημερήσιο πρόγραμμα

- Σταθερό ή φορητό
- Ελκυστικό (σύμφωνο με τα ενδιαφέροντα του μαθητή)
- Απλό και ξεκάθαρο

Διαδικασία για την ανάπτυξη του εξατομικευμένου προγράμματος

1. Αξιολόγηση γνωστικού και αναπτυξιακού επιπέδου
2. Επιλογή μορφής του προγράμματος
3. Αριθμός δραστηριοτήτων
4. Χρήση προγράμματος

1. Αξιολόγηση γνωστικού και αναπτυξιακού επιπέδου

- Συλλογή πληροφοριών από τους γονείς, τον προηγούμενο εκπαιδευτικό και όλους όσους εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Άτυπη εκπαιδευτική αξιολόγηση

Με την Αξιολόγηση:

- προσδιορίζουμε τους διδακτικούς στόχους
- προσαρμόζουμε το διδακτικό υλικό
- ορίζουμε τις διδακτικές συνθήκες

Άτυπη εκπαιδευτική αξιολόγηση

- Επικοινωνία
- Κοινωνικές δεξιότητες
- Γνωστικός τομέας
- Λεπτή κινητικότητα
- Οπτικοκινητικός συντονισμός.

2. Μορφή προγράμματος

- Ποικίλει σε ποσότητα - παρουσίαση ανάλογα με το επίπεδο του μαθητή
- Αξιολογούμε τις ανάγκες του κάθε μαθητή σε ποσότητα - παρουσίαση - οπτική κατανόηση
- Η κατανόηση πρέπει να γίνεται χωρίς καμία απολύτως βοήθεια

Μορφές προγραμμάτων

- Αντικείμενα
- Φωτογραφίες
- Εικόνες ή σύμβολα
- Εικόνες και λέξεις
- Σύμβολα και λέξεις
- Λέξεις
- Συνδυασμοί

Το πρόγραμμα πρέπει να απεικονίζει:

- Χώρο ή
- υλικό ή
- πρόσωπο

3. Αριθμός δραστηριοτήτων

Ο εκπαιδευτικός προσδιορίζει την ποσότητα δραστηριοτήτων και επαναξιολογεί σε τακτά χρονικά διαστήματα.

4. Χρήση του προγράμματος

Ο εκπαιδευτικός διδάσκει στο μαθητή πώς
θα χρησιμοποιεί το πρόγραμμα

5. Μετάβαση στο πρόγραμμα

Επιλέγεται ο τρόπος μετάβασης με βάση το βαθμό κατανόησης

- Δίνουμε το πρόγραμμα
- Φυσική καθοδήγηση
- Αντικείμενο μετάβασης
- Κάρτα μετάβασης
- Λεκτική προτροπή

3. Σύστημα ατομικής εργασίας

Απαντάει σε 4 σημαντικές ερωτήσεις:

- Τι δουλειά θα κάνω;
- Πόση δουλειά θα κάνω;
- Πώς ξέρω ότι τελείωσα;
- Τι θα ακολουθήσει, τι θα κάνω μετά;

Σύστημα ατομικής εργασίας Δόμηση

- Θέση συστήματος εργασίας (κουτί, ράφι, θρανίο)
- μορφή συστήματος εργασίας (αντικείμενα, φωτογραφίες, σκίτσα, λέξεις- συνδυασμός)
- μορφή σηματοδότησης της έννοιας ΤΟΥ «τέλους»

Οργάνωση δραστηριοτήτων

- Από τις μικρές στις μεγάλες, από τις απλές στις σύνθετες
- Εναλλαγή λιγότερο επιθυμητών δραστηριοτήτων με περισσότερο επιθυμητές
- Δραστηριότητες που σηματοδοτούν την αρχή και το τέλος της ημέρας
- Εστίαση προσοχής
- Οι οδηγίες για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων ανάλογες με το επίπεδο κατανόησης του παιδιού

Οργάνωση δραστηριοτήτων

- Εξατομικευμένη και κατάλληλη χρήσης ενίσχυσης
- Σαφείς και ολοκληρωμένες οδηγίες
- Οργανωμένη παρουσίαση υλικού
- Θέση για τις ολοκληρωμένες δραστηριότητες
- Ενθάρρυνση - βοήθεια
- Ανάλυση δραστηριότητας - παρουσίαση - μίμηση

4. Οπτική παρουσίαση δραστηριοτήτων

α) Οπτική οργάνωση:

👉 τοποθέτηση των υλικών (περιορισμός των ερεθισμάτων)

👉 από αριστερά προς τα δεξιά ή

👉 από επάνω προς τα κάτω

Δόμηση δραστηριοτήτων

β) Οπτικές οδηγίες: (τρόπος εκτέλεσης της δραστηριότητας)

- υλικά δραστηριότητας
- σκίτσα
- εικόνες, φωτογραφίες
- εικόνες και λέξεις
- γραπτές οδηγίες
- δείγμα τελικού αποτελέσματος

Δόμηση δραστηριοτήτων

γ) Οπτική σαφήνεια:

(σηματοδότηση του σκοπού της δραστηριότητας)

- 👉 ΕΤΙΚΕΤΕΣ
- 👉 ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΜΕ ΧΡΩΜΑΤΑ
- 👉 ΥΠΟΓΡΑΜΜΙΣΗ
- 👉 ΕΝΤΟΝΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ
- 👉 ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Καλές Πρακτικές

- Χρησιμοποιούμε τα δυνατά του σημεία του παιδιού για να διδάξουμε νέες δεξιότητες
- Σε συνεργασία με όλο το προσωπικό προσδιορίζουμε τις στρατηγικές που θα χρησιμοποιήσουμε και επιμένουμε στη συνεπή εφαρμογή τους
- Θέτουμε στόχους οι οποίοι είναι ρεαλιστικοί, εφικτοί και βραχυπρόθεσμοι.
- Διδάσκουμε κοινωνικές δεξιότητες, γιατί δεν αναπτύσσονται με φυσικό τρόπο.
- Καθιερώνουμε τακτική επικοινωνία μεταξύ του σχολείου και της οικογένειας του παιδιού

Καλές Πρακτικές

- Δίνουμε στο μαθητή μας την ευκαιρία να εξηγήσει μια περίεργη συμπεριφορά ή κατάσταση με τον τρόπο του. Η χρήση οπτικών πληροφοριών, όπως οι συζητήσεις με τη μορφή κόμικ βοηθούν πολύ.
- Μειώνουμε τα πολλά λόγια, όταν δίνουμε οδηγίες.
- Αποφεύγουμε τους ιδιωτισμούς.
- Εστιάζουμε στο τι πρέπει να κάνει παρά τι πρέπει να αποφύγει.

Καλές Πρακτικές

- Διατυπώνουμε με καταφατικές προτάσεις αυτό που πρέπει να μάθει.
- Δίνουμε αρκετό χρόνο στο παιδί για να επεξεργαστεί τις πληροφορίες
- Δίνουμε έμφαση στη ρουτίνα και στη δόμηση. Διδακτικές στρατηγικές που ενσωματώνουν οπτική δομή και σαφήνεια είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές
- Οι συνηθισμένες στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για να ηρεμήσει κάποιος μπορεί να μην είναι αποτελεσματικές. Ο μαθητής μπορεί να θέλει να μείνει μόνος του παρά να τον ανακουφίσει κάποιος ενήλικος ή συμμαθητής

Συνεργασία σχολείου - γονέων

- Ιδιαίτερα σημαντική.
- Η ιδιαιτερότητα της φύσης του αυτισμού και η ανάγκη γενίκευσης όλων όσων το παιδί μαθαίνει.
- Η αξιολόγηση με κάθε λεπτομέρεια και από τις δύο πλευρές των ικανοτήτων και ελλειμμάτων του παιδιού σε όλους τους τομείς.
- Η αναγκαιότητα να μιλούν όλοι όσοι εμπλέκονται με το παιδί την «ίδια γλώσσα».
- Η ανάγκη στήριξης της οικογένειας.
- Η ανάγκη ανταλλαγής απόψεων για την επίλυση προβλημάτων.
- Η ανάγκη εύρεσης κοινών στόχων και προτεραιοτήτων για την κατάστρωση κοινού εκπαιδευτικού προγράμματος μέσα και έξω από το σχολείο.

Δυσκολίες στην εφαρμογή της δομημένης διδασκαλίας

- Δόμηση της τάξης
- Εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα
- Εκπαιδευτική αξιολόγηση
- Σταθερότητα προγράμματος
- Συνεργασία επαγγελματιών
- Εξειδίκευση προσωπικού
- Εκπαιδευτικό υλικό
- Δόμηση χρόνου διαλείμματος
- Συνέπεια και σταθερότητα συμπεριφοράς

Επίπεδα συνεργασίας

- Αξιολόγηση
- Σχεδιασμός εκπαιδευτικού προγράμματος
- Υλοποίηση εκπαιδευτικού προγράμματος

Μορφές συνεργασίας

- Συναντήσεις
- Τετράδιο επικοινωνίας
- Τηλεφωνική επαφή
- Εξατομικευμένο πρόγραμμα παιδιού
- Εργασίες
- Βιντεοταινίες - φωτογραφίες

- 👍 Αν ο μαθητής έχει μια κακή μέρα δεν φταίμε εμείς. Αύριο ξεκινά μια καινούρια ημέρα
- 👍 Είναι καλό να μη φοβόμαστε ότι θα κάνουμε λάθη, αυτή είναι μια μαθησιακή διαδικασία
- 👍 Ας αντιμετωπίσουμε την κατάσταση με ψυχραιμία και χιούμορ!!!